

+

ІНТЕРЛІНГВАЛЬНІ АСПЕКТИ СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ КАЛАМБУР (НА МАТЕРІАЛІ КАЗКИ Л.КЕРРОЛА «АЛІСА В КРАЇНІ ЧУДЕС»)

Столяренко В.М., студ. ПР-42,

Кобякова І.К., к.філол.н., доц.

На мою думку “неперекладної гри слів”
майже не існує. Справа майстра боїться.

Любимов М.О.

Основна стилістична мета каламбуру – комічний ефект або сатиричне звучання визначеного пункту тексту, на якому зосереджується увага читача.

Для перекладу каламбуру необхідно прийняти до уваги наступні фактори:

– значимість гри слів (каламбуру) з погляду а) тематики (як тісно гра слів переплітається з контекстом взагалі?); б) семіотики (чи обумовлюється гра слів невербальним контекстом, який може бути матеріально зафіксованим, як це буває при перекладі фільмів та театральних вистав?); в) риторики (яку прагматичну мету переслідує гра слів; чи має, наприклад, гра слів включати гумористичний підтекст, чи вона повинна створювати сприятливу атмосферу для успішного продажу товарів під час їх реклами?);

– сферу використання слів, які сприяють адекватному визначенню семантики виразів, тобто яку функцію має виконувати гумористично-дотепний текст для реципієнтів мови перекладу;

– перекладацькі прецеденти;

– причетність до культурем корелюючих мов.

Переклад – це високе мистецтво; переклад каламбуру – вишукане мистецтво, що вимагає від перекладача вирішення унікальних за своєю кмітливістю завдання.

Яскравий приклад використання стилістичного засобу каламбур – казка Л.Керола «Аліса у країні Чудес», яка являє собою емпіричну базу для досліджень. А для перекладачів ця казка – справжній виклик стосовно інтерлінгвальних пошуків адекватності, еквівалентності.

У цьому творі автор майстерно використовує стилістичний засіб каламбуру, що потребує коментування на інтралінгвальних та інтерлінгвальних векторах.

Пор.: англ.: *"Do cats eat bats? Do cats eat bats?" and sometimes "Do bats eat cats?" for, you see, as she couldn't answer either question, it didn't much matter which way she put it"*.

укр.: *"Чи їдять коти кротів?.. Чи їдять коти кротів?.. А іноді у неї виходило: Чи їдять коти котів?.."*

рос.: *"- Скушает кошка летучую мышку? - Скушает кошка летучую мышку? А иногда у нее получалось: - Скушает мышка летучую кошку?"*.

Каламбур, як стилістичний прийом, адгерентно уживається з алітерацією, що надає казці особливу звукову й інтонаційну виразність. У російському перекладі повторення шиплячої «ш» створює заколисливий, заспокійливий ефект, необхідний по контексту. В українському перекладі відтворено каламбур оригіналу та збережено також алітерацію.

Словосполучення *«Orange Marmalade»* український та російський перекладачі передали з атрибутивними модифікаціями: *«апельсиновое варенье»* та *«помаранчеве варення»*. В українського та російського читача неочікуване здивування викликає семантизація варення з помаранчів.

Цікавими є також слова Аліси:

англ.: *"Curiouser and curiouser!" cried Alice (she was so much surprised that for the moment she quite forgot how to speak good English)"*.

Корнієнко пропонує наступний варіант:

укр.: *"- Все дивасніше й дивасніше! - вигукнула Аліса (з великого зачудування вона раптом забула як правильно говорити)"*.

Можна погоджуватися та не погоджуватися з варіантами перекладу каламбуру в кожному окремому випадку. Проте треба пам'ятати: яким би унікальним не був каламбур, рішення для його перекладу завжди має існувати, та тут не можна обійтися без втрат. А чим жертвувати – передати зміст, відмовившись від каламбуру, чи зберегти його, змінивши образ та відхилившись від еквівалентного значення – кожен перекладач вирішує для себе сам. Хоча й існують механізми відтворення цього стилістичного засобу, вони не є універсальними для всіх випадків. Тому перекладачі мають проявити неабияку винахідливість, фантазію та письменницьких хист аби читачі мови перекладу так само, як і реципієнти мови оригіналу змогли відчутися усю повноту та дотепність каламбуру.